

Sygn. akt: I C 62/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 marca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Wojciech Rybarczyk
Protokolant:	Stażysta Justyna Bronk

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2018 r. w Bydgoszczy

sprawy z powództwa **A. C., S. C.**

przeciwko Z. J., H. J.

o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa

1. Powództwo oddala.
2. Zasądza solidarnie od powódek A. C. i S. C. na rzecz solidarnie uprawnionych pozwanych Z. J. i H. J. kwotę 3634 zł (trzy tysiące sześćset trzydzieści cztery złotych 00/100) z tytułu zwrotu kosztów procesu.

SSO Wojciech Rybarczyk

I C 62/14

UZASADNIENIE

Powódki A. C. i S. C. wniosły przeciwko H. J. i Z. J. pozew, w którym domagały się uznania za nieważne oświadczenia woli E. C. (1) o przeniesieniu na pozwanych prawa własności lokalu mieszkalnego, położonego w B. przy ulicy (...) dla którego Sąd Rejonowy w Bydgoszczy prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), zawartego w umowie dożywocia z dnia 9.10.2013 r. sporządzonej w formie aktu notarialnego repertorium A 3204/2013, przed notariuszem B. B. w Samodzielnym Publicznym Wielospecjalistycznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w B. przy ulicy (...) jako złożonego w stanie wyłączającym świadome wyrażenie woli przez E. C. (1).

W uzasadnieniu powódki wskazały, że E. C. (1) zmarł 9.11.2013 r. w B. i był ich ojcem. Dnia 9.10.2013 r. aktem notarialnym rep. A nr (...) E. C. (1) oraz H. J. i Z. J. zawarli umowę dożywocia, zgodnie z którą E. C. (1) przeniósł na pozwanych własność lokalu mieszkalnego położonego w B. przy ulicy (...), w zamian pozwani zobowiązali się względem niego do zapewnienia mu dożywotniego utrzymania i zapewnienia pochówku własnym kosztem. Na podstawie aktu poświadczenia dziedziczenia z dnia 18.12.2013 r. powódki nabyły z dobrodziejstwem inwentarza spadek po E. C. (1) po 1/2 części.

W ocenie powódek w chwili zawierania w/w umowy E. C. (1) znajdował się w stanie wyłączającym świadome wyrażenie woli albowiem od wielu lat cierpiał na schizofrenie i leczył się w (...), był obserwowany w kierunku osobowości paranoicznej oraz zaburzeń depresyjnych. Taki stan utrzymywał się od wielu lat i pod koniec jego życia

uległ znacznemu pogorszeniu. W wyniku zawartej umowy dożywocia zasadniczy składnik majątku E. C. (1) nie wszedł do masy spadkowej.

W odpowiedzi na pozew pozwani wnieśli o oddalenie powództwa.

W uzasadnieniu wskazali, że sam fakt choroby psychicznej nie daje podstaw do stwierdzenia, że w momencie zawierania w dniu 9.10.2013 r umowy E. C. (1) znajdował się w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Pozwani przyznali, że E. C. (1) leczył się na schizofrenie choć ich zdaniem diagnoza ta była prawdopodobnie błędna. Jednocześnie wskazali, że umowa dożywocia sporządzona została w formie aktu notarialnego w szpitalu, w którym powód przebywał z powodu ciężkiej choroby serca. Notariusz sporządzający umowę była uprzedzona, że E. C. (1) leczył się na schizofrenie i dlatego odbyła z nim długa rozmowę na podstawie, której oceniała jego zdolność do złożenia oświadczenia woli. Pozwani wskazali również szereg okoliczności mających potwierdzać, iż stan zdrowia psychicznego E.C. umożliwia mu w sposób świadomy i swobodny złożyć oświadczenie woli.

Pozwani wnieśli również o zawieszenie postępowania w sprawie do czasu zakończenia postępowania w sprawie II Ns 1176/14 prowadzonej w Sądzie Rejonowym w Bydgoszczy w sprawie uchylecia aktu poświadczenia dziedziczenia przedstawionego przez powódki i stwierdzenia nabycia spadku przez A. A. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 27.06.2011 r.

Postanowieniem z dnia 4.08.2014 postępowanie w sprawie zostało zawieszono do czasu zakończenia postępowania w sprawie II Ns 1176/14.

Postanowieniem z dnia 12.08.2016 r. postępowanie w sprawie zostało podjęte.

Po podjęciu postępowania powódki podtrzymały swoje żądanie. Wskazały, że po mimo uchylecia aktu poświadczenia dziedziczenia i stwierdzenia, że spadek po E. C. (1) na podstawie testamentu notarialnego z dnia 27.06.2011 nabyła A. A. powódki nadal mają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy dożywocia z dnia 9.10.2013 r albowiem w w/w testamencie E. C. (1) poczynił na rzecz każdej z powódek zapis w wysokości 25% wartości ubezpieczenia lokalu mieszkalnego położonego w B. przy ul. (...). Zgodnie z przepisem art. 1033 kc odpowiedzialność z tytułu zapisów i poleceń ogranicza się do wartości stanu czynnego spadku. W związku z tym, że mieszkanie, którego dotyczyła umowa dożywocia stanowiło zasadniczy majątek E. C. stwierdzenie nieważności umowy dożywocia spowoduje, że wejdzie on w skład masy spadkowej i umożliwi powódkom realizację roszczeń z tytułu zapisów.

W toku procesu strony podtrzymały swoje stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił co następuje:

E. C. (1) w 1982 r zawarł związek małżeński z M. C.. Z tego małżeństwa miał dwie córki powódki A. C. i S. C.. Około 10 lat po zawarciu małżeństwa E. C. (1) zaczął chorować na chorobę psychiczną zdiagnozowano u niego schizofrenię. Od 1993 r leczył się w (...). W 2000 r E. C. (1) rozwiódł się z M. C.. Po rozwodzie powódki zamieszkiwały z matką. E. C. (1) mieszkał natomiast w mieszkaniu przy ulicy (...), którego był właścicielem.

/dowód: zeznania powódki A. C. k 196-198

Zeznania powódki S. C. k 198-199v

Zeznania pozwanej H. J. k 201-202v

Zeznania pozwanego Z. J. k.202v-203v

Zeznania świadka M. C. k 192-194/

E. C. (1) pomimo choroby psychicznej mieszkał sam i radził sobie w sprawach życia codziennego i nie wymagał istotnej pomocy osób trzecich. Samodzielnie zajmował się domem, robił opłaty, był upoważniony do dysponowania rachunkiem bankowym swojego ojca i nigdy nie dopuścił się żadnych nadużyć w zakresie dysponowania środkami na tym rachunku. Z powodu choroby psychicznej wykazywał czasami zachowania, które w ocenie osób trzecich były dziwne i nieracjonalne. Bywał podejrzliwy, obawiał się, że pod jego nieobecność ktoś wchodzi do jego mieszkania. W ostatnich latach życia miał problemy gastryczne, które wiązał jego zdaniem ze złą jakością wody w jego mieszkaniu, czasami twierdził, że ktoś go truje i dlatego po wodę przychodził do mieszkania swojej siostry – pozwanej.

Po rozwodzie kontakty powoda z córkami były bardzo ograniczone. Spotykali się głównie podczas odbierania przez nie alimentów, które E. C. płacił na ich rzecz. E. C. (1) ubolewał z powodu małego zainteresowania jego osobą ze strony córek, był szczególnie rozżalony gdy powódka A. C. pozwała go o alimenty w okresie kontynuowania nauki po mimo, iż w tym okresie pozostawała już w związku i miała dziecko. E. C. (1) pozostawał w najbliższych relacjach ze swoją siostrą H. J. i jej rodziną, często ich odwiedzał, korzystał z ich pomocy, bywał na ich działce.

/dowód: zeznania powódki A. C. k 196-198

Zeznania powódki S. C. k 198-199v

Zeznania pozwanej H. J. k 201-202v

Zeznania pozwanego Z. J. k.202v-203v

Zeznania świadka B. B. k. 175-176

Zeznania świadka E. K. k. 176-177

Zeznania świadka P. W. k. 177

Zeznania świadka M. J. (1) k. 178

Zeznania świadka J. S. k. 178

Zeznania świadka E. S. k. 178-179

Zeznania świadka A. A. k 179-180

Zeznania świadka B. E. k 180-181

Zeznania świadka A. K. k 181

Zeznania świadka G. P. k 181-182

Zeznania świadka M. C. k 192-194

Zeznania świadka M. E. k 194v-196/

W dniu 27.06.2011 E. C. sporządził testament notarialny, w którym do całego spadku powoła A. A. – córkę pozwanych. W testamencie uczynił również zapis na rzecz swoich córek A. C. i S. C.. W zapisie tym zobowiązał spadkobierczynię do wypłaty na rzecz każdej z jego córek kwoty odpowiadającej 25% wartości ubezpieczenia lokalu przy ulicy (...). W chwili sporządzania tego testamentu E. C. (1) nie znajdował się w stanie uniemożliwiającym świadome i swobodne wyrażenie woli.

/dowód

Dokumenty a z akt II Ns 1176/14

Testament i oświadczenie o przyjęciu spadku k. 53-54/

W 2013 r E. C. (1) zaczął poważnie chorować na serce. W związku z chorobą trafił do (...) Wielospecjalistycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w B.. Podczas pobytu E. C. w tym szpitalu odwiedziło go wiele osób w tym powódki, regularnie odwiedzany był natomiast przez pozwaną H. J.. W czasie tego pobytu E.C. licząc się z tym, że po opuszczeniu szpitala będzie wymagał opieki i że opiekę taką najlepiej zapewni mu siostra postanowił zawrzeć z siostrą i jej mężem umowę dożywocie na mocy, której chciał przekazać im własność swojego mieszkania. Przed zawarciem tej umowy E. C. (1) długo się wahał ostatecznie podjął jednak decyzję o jej zawarciu. Z uwagi na jego stan zdrowia do podpisania umowy musiało dojść w szpitalu. Spotkanie z notariuszem umówiła H. J.. Niezależnie od tego E. C. (1) rozmawiał z notariuszem telefonicznie. Przed podpisaniem aktu notarialnego notariusz przeprowadził długą rozmowę z E.C. i uznał, że nie ma przeszkód do zawarcia umowy, pytał również pielęgniarki czy leki jakie otrzymuje E. C. mogą wpływać na jego świadomość. Po poczynieniu tych ustaleń w dniu 9.10.2013 r. E. C. (1) zawarł z pozwanymi umowę dożywocia na mocy, której przeniósł na pozwanych prawo własności lokalu mieszkalnego, położonego w B. przy ulicy (...) dal którego Sąd Rejonowy w Bydgoszczy prowadzi księgę wieczystą KW nr (...). W chwili zawierania umowy E. C. (1) był w stanie świadomie i swobodnie podjąć decyzję i wyrazić wolę o przeniesieniu własności lokalu, nie występowały u niego wówczas żadne ostre zaburzenia psychiatryczne a przyjmowane leki nie wpływały na stan jego poczytalności.

/dowód: zeznania powódki A. C. k 196-198

Zeznania powódki S. C. k 198-199v

Zeznania pozwanej H. J. k 201-202v

Zeznania pozwanego Z. J. k.202v-203v

Zeznania świadka B. B. k. 175-176

Zeznania świadka E. K. k. 176-177

Zeznania świadka P. W. k. 177

Zeznania świadka M. J. (1) k. 178

Zeznania świadka J. S. k. 178

Zeznania świadka E. S. k. 178-179

Zeznania świadka A. A. k 179-180

Zeznania świadka B. E. k 180-181

Zeznania świadka A. K. k 181

Zeznania świadka G. P. k 181-182

Zeznania świadka M. C. k 192-194

Zeznania świadka M. E. k 194v-196

Opinia biegłych psychiatry i psychologa k. 208-215, 252-253

Umowa dożywocia k. 15-19

Dokumentacja medyczna k 23-27/

E. C. (1) zmarł 9.11.2013 r w B.. W dniu 18.12.2013 r. powódki uzyskały aktu poświadczenia dziedziczenia stwierdzający, iż nabyły z dobrodziejstwem inwentarza spadek po E. C. (1) po 1/2 części. W dacie wydania w/w aktu powódki nie wiedziały o wcześniejszym testamencie E. C. (1). Postanowieniem z dnia 19.04.2016 wydanym w sprawie II Ns 1176/14 Sąd Rejonowy w Bydgoszczy uchylił akt poświadczenia dziedziczenia z 18.12.2013 r i stwierdził, że spadek po E. C. (1) na podstawie testamentu notarialnego z dnia 27.06.2011 r. nabyła w całości A. A.. Zawarty w testamencie zapis E. C. (1) na rzecz powódek nie został wykonany przez spadkobierczynię.

/dowód: Dokumenty a z akt II Ns 1176/14

Akt poświadczenia dziedziczenia k 20-22

Testament i oświadczenie o przyjęciu spadku k. 53-54

Kserokopia odpisu skróconego aktu zgonu k. 55

Wniosek o uchylenie aktu poświadczenia dziedziczenia k 69

Postanowienie z dnia 19.04.2016 z uzasadnieniem k. 108. 122-126

Wezwanie do wykonania zapisu i odpowiedź na wezwanie k 136-137/

Sąd uznał za częściowo wiarygodne zeznania powódek A. C. i S. C.. Na wiarę nie zasługują ich twierdzenia, że E. C. (1) z uwagi na stan zdrowia psychicznego w chwili zawierania umowy dożywocia znajdował się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Twierdzenia te nie znajdują uzasadnienia w świetle wyników przeprowadzonego postępowania dowodowego. W szczególności są one sprzeczne z kluczowymi dowodami w postaci opinii biegłych z dziedziny psychiatrii i psychologii a także z zeznaniami przeważającej części świadków w tym świadka B. B. – notariusza sporządzającego umowę.

Za wiarygodne Sąd uznał zeznania pozwanych H. J. i Z. J. albowiem są one logiczne i spójne oraz znajdują potwierdzenie w przeprowadzonym w sprawie dowodzie z opinii biegłych z dziedziny psychiatrii i psychologii oraz w zeznaniach świadków: B. B., M. J. (1), J. S., E. S., A. A., B. E., A. K..

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadka B. B.. B. B. jest notariuszem przed którym zawarta została umowa dożywocia będąca przedmiotem postępowania w niniejszej sprawie. W swoich zeznaniach opisała okoliczności zawarcia tej umowy i swoje kontakty z E. C. (1) w okresie zawierania tej umowy oraz w jaki sposób oceniła jego zdolność do świadomego złożenia oświadczenia woli. Jej zeznania w tym zakresie zasługują na wiarę albowiem są spójne z zeznaniami pozwanych oraz wnioskami biegłych co do stanu psychicznego E.C.. Ponadto jako osoba nie związana w jakikolwiek sposób z żadną ze stron postępowania nie miała żadnych powodów aby składać zeznania niekorzystne dla którejkolwiek ze stron.

Za wiarygodne Sąd uznał również zeznania świadków: M. J. (1), J. S., E. S., A. A., B. E., A. K.. Świadczenie ci w swoich zeznaniach opisywali stan zdrowia E.C. a w szczególności jego zachowania w okresie pobytu w szpitalu w 2013 r i bezpośrednio przed tym pobytem. Ich zeznania zasługują na wiarę gdyż są logiczne i spójne znajdują również potwierdzenie w zeznaniach pozwanych W szczególności dla oceny zeznań wiarygodności świadków jest to, że M. J. (1), J. S. i E. S. nie są w żaden sposób osobiście zainteresowani w wyniki postępowania w sprawie albowiem są oni wyłącznie znajomymi E. C. (1).

Sąd uznał za częściowo wiarygodne zeznania świadków E. K., P. W., G. P., M. E., M. C.. W ocenie Sądu na wiarę nie zasługują ich twierdzenia dotyczące stanu poczytalności E. C. (1) w czasie pobytu w szpitalu podczas, którego zawarta została umowa dożywocia. W pierwszej kolejności wskazać należy, że okolicznością niebudzącą wątpliwości jest fakt, że E. C. (1) cierpiał na chorobę psychiczną i w związku z tym od wielu lat często zachowywał się w sposób dziwny. Zachowania te obserwowane były przez świadków i w ocenie sądu swoje zeznania formułowali oni głównie mając na względzie wszystkie zachowania E.C. z okresu kilkunastu lat, w związku z tym niektóre jego zachowania podczas

pobytu w szpitalu automatycznie interpretowali jako przejaw braku poczytalności, znamienne jest, że świadkowie, którzy nie wiedzieli, że E. C. ma zdiagnozowaną chorobę psychiczną (M. J. (1), J. S.) oceniali jego zachowania inaczej. Ponadto przeciwko uznaniu zeznań w/w świadków za wiarygodne przemawia również fakt, iż są sprzeczne z zeznaniami całkowicie obiektywnego świadka – notariusza B. B. oraz wnioskami opinii biegłych. W wypadku świadka E. K. na treść jego zeznań niewątpliwym wpływ miał zaawansowany wiek świadka.

Za całkowicie wiarygodny Sąd uznał dowód z opinii biegłej z dziedziny psychiatrii M. J. (2) i biegłej z dziedziny psychologii T. B.. Opinia biegłych została sporządzona w sposób wyczerpujący i rzetelny a w ustnej opinii uzupełniającej biegłe szczegółowo udzieliły odpowiedzi na uwagi i pytania stron w szczególności strony powodowej. Podkreślić należy, że w niniejszej sprawie biegłe opierały się nie tylko na zeznaniach świadków opisujących zachowania E.C. ale w szczególności na dokumentacji medycznej, która z uwagi na to, że umowa dożywocia była zawierana w szpitalu dotyczyła tego stanu w okresie zawarcia umowy. E. C. (1) był podczas leczenia szpitalnego również konsultowany psychiatrycznie. Biegłe dysponowały więc stosunkowo bogatym i obiektywnym materiałem umożliwiającym ocenę stanu świadomości E. C. i wpływu na ten stan jego choroby psychicznej i przyjmowanych leków. W świetle tych okoliczności opinię biegłych Sąd uznał za całkowicie wiarygodną.

Za wiarygodne Sąd uznał również dowody z w/w dokumentów albowiem strony nie kwestionowały ich autentyczności.

Sąd zważył co następuje:

W przedmiotowej sprawie powódki domagały uznania za nieważne oświadczenia woli E. C. (1) o przeniesieniu na pozwanych prawa własności lokalu mieszkalnego, położonego w B. przy ulicy (...) dal którego Sąd Rejonowy w Bydgoszczy prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), zawartego w umowie dożywocia z dnia 9.10.2013 r sporządzonej w formie aktu notarialnego repertorium A 3204/2013, przed notariuszem B. B. w Samodzielnym Publicznym Wielospecjalistycznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w B. przy ulicy (...) jako złożonego w stanie wyłączającym świadome wyrażenie woli przez E. C. (1).

Z uwagi na to, że jest to powództwo o ustalenie oparte na przepisie art. 189 k.p.c. dla oceny zasadności żądań powódek w pierwszej kolejności konieczna była ocena czy posiadają one interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności powyższej umowy. W ocenie Sądu ustalenia poczynione w toku postępowania wskazują na, że powódki mają interes prawny uzasadniający wniesienie powództwa o ustalenie nieważności w/w umowy dożywocia. Okolicznością bezsporną jest to, że na mocy testamentu notarialnego E. C. (1) jego jedyną spadkobierczynią została A. A.. Jednak w testamencie tym uczyniony został zapis na rzecz powódek obciążający spadkobierczynię. Zgodnie z przepisem art. 1033 k.c. odpowiedzialność spadkobiercy z tytułu zapisów zwykłych ogranicza się do wartości stanu czynnego spadku. W związku z tym o zakresie odpowiedzialności spadkobierczyni za wykonanie zapisów decyduje w sposób bezpośredni wartość majątku spadkowego. Okolicznością nie kwestionowaną przez żadną ze stron jest fakt, że mieszkanie przy ulicy (...) stanowiło de facto jedyny składnik majątku E. C. (1) o istotnej wartości. W związku z tym przeniesienie przez niego własności tego lokalu na pozwanych spowodowało, iż wartość masy spadkowej jest nieznaczną, w konsekwencji spadkobierczyni de facto nie będzie ponosić odpowiedzialności za wykonaniu zapisu. W tej sytuacji powódki mają interes prawny w ustaleniu nieważności umowy dożywocia zawartej przez E. C. z pozwanymi albowiem ustalenie nieważności tej umowy wpływa bezpośrednio na wartość majątku spadkowego a w konsekwencji na obowiązek wykonania przez spadkobierczynię zapisów.

W ocenie Sądu żądanie powódek jest bezzasadne. Domagając się stwierdzenia nieważności umowy powódki opierały się na przepisie art. 82 k.c. zgodnie z którym nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju psychicznego, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych. Wyniki postępowania dowodowego nie potwierdziły wystąpienia jakiegokolwiek przesłanki wskazującej na to, że E. C. (1) zawarł w/w umowę w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że E. C. (1) bez wątpienia cierpiał na chorobę psychiczną – schizofrenię. Jednak sam fakt, iż był on człowiekiem chorym psychicznie nie daje podstaw do uznania, że nie był on w stanie do świadomego i swobodnego złożenia oświadczenia woli. Ustalenia poczynione w toku postępowania wskazują wprawdzie, że w związku z chorobą zachowywał się on czasami w sposób dziwny to jednak zachowania te nie przybierały nigdy takich rozmiarów aby uzasadniały potrzebę udzielania mu jakiejś szczególnej pomocy. E. C. (1) mieszkał sam, radził sobie we wszystkich zasadniczych sprawach życia codziennego, z pomocy rodziny korzystał w ograniczonym zakresie. Nasilenie objawów jego choroby nigdy nie było zbyt duże o czym świadczy chociażby fakt, że niektórzy z jego znajomych w ogóle nie wiedzieli, że ma on zdiagnozowaną schizofrenie.

Wyniki postępowania dowodowego wskazują, na to, że w dniu 9.10.2013 r w chwili zawierania umowy dożywocia E. C. (1) nie znajdował się w stanie wyłączającym swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Z opinii biegłych psychiatry i psychologa wynika jednoznacznie, że w tym dniu nie występowały u niego żadne ostre objawy psychotyczne w postaci zaburzeń świadomości, otępienia silnego odurzenia lekami. Biegłe w ustnej opinii uzupełniającej wyjaśniły również, że przyjmowane przez E. C. leki nie miały wpływu na stan jego świadomości. Dawki stosowanych leków wskazują, na to, że nie były one związane z występowaniem żadnych objawów psychotycznych a miały wyłącznie na celu poprawę samopoczucia i jakości snu.

Z powyższą opinią w pełni korespondują zeznania świadka B. B. – notariusza sporządzającego umowę, która wyjaśniła, że rozmawiała z E. C. kilka razy i nie dostrzegła u niego żadnych objawów wskazujących na to, że nie ma on świadomości co do znaczenia dokonywanej czynności. Podkreślić należy, że z zeznań świadków wynika, że E. C. opowiadał o zamiarze zawarcia umowy dożywocia i wahał się czy ją zawierać (k. 194v-195). Już sam fakt, iż miał on wątpliwości co do zawarcia umowy świadczy o tym, że rozumiał jej znaczenie i związane z nim skutki prawne. Skoro mimo takich wątpliwości zdecydował się na jej zawarcie niewątpliwie składał on oświadczenie woli w pełni świadomie i swobodnie.

Mając na względzie powyższe okoliczności Sąd na podstawie art. 189 k.p.c. w związku z art. 82 k.c. a contrario powództwo oddalił.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 kpc i zasądzono solidarnie od powódek na rzecz solidarnie uprawnionych pozwanych kwotę 3634 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu. Na kwotę powyższą składają się koszty opłat od pełnomocnictwa 34 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika procesowego ustalone na podstawie § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.02.2002 r w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia pozwu). Pełnomocnik pozwanych wnosił o zasądzenie wynagrodzenia w wysokości podwójnej stawki minimalnej. W ocenie Sądu stopień skomplikowania sprawy i niezbędny nakład pracy pełnomocnika nie uzasadniał jednak uwzględnienie powyższego wniosku i zasądzenie wynagrodzenia wyższego niż stawka minimalna. Fakt uczestnictwa pełnomocnika w każdej rozprawie oraz złożenie 6 pism procesowych w tym odpowiedzi na pozew nie uzasadnia uznania, iż nakład pracy pełnomocnika wskazuje na konieczność przyznania wyższego wynagrodzenia niż minimalne.

SSO Wojciech Rybarczyk